

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר

מתן פטור מאישור הסדר כובל

הסכם בין אוליבקס בע"מ לבין שמן תעשיות בע"מ

1. פתח דבר

ביום 27 בנובמבר 2002 הוגשה בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, להסכם בין אוליבקס בע"מ (להלן: "אוליבקס") לבין שמן תעשיות בע"מ (להלן: "שמן תעשיות") בדבר שיתוף פעולה בעיבוד פולי סויה.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שנועצתי בועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי הכבילות אינן פוגעות פגיעה של ממש בתחרות בשוק המושפע מן ההסדר, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלו ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים"), בשל הנימוקים שיפורטו להלן.

2. ההסכם

2.1 רקע

עניינה של הבקשה הוא בהסכם לעיבוד פולי סויה. פולי סויה משמשים להפקתם של שני מוצרים: האחד - כוספא, מזון חלבוני המהווה רכיב בתערובות מזון להאבסת בעלי חיים, והשני - שמן למאכל. פולי סויה, שהם חומרי הגלם של התהליך, מיובאים בעיקר מארצות הברית. תהליך העיבוד של פולי הסויה הוא דו-שלבי. השלב הראשון הוא תהליך המיצוי של פולי הסויה שבו מופקים כוספא ושמן גולמי. בשלב השני עובר השמן הגולמי תהליך זיכוך שבסופו מופק שמן מאכל ונארז באריזות לצרכן הסופי. מן המידע שהונח לפניי עולה כי ההשקעה הכספית הכרוכה בשלב הראשון עולה באופן משמעותי על זו הכרוכה בשלב השני.

ארבע חברות פעילות בתחום עיבוד פולי סויה והפקת שמן למאכל וכוספאות: שמן תעשיות, טית בית תעשיות מזון בע"מ, סולבר חצור בע"מ ואוליבקס. בהמשך אתייחס לנתחי השוק של חברות אלה.

רשות ההגבלים העסקיים

2.2 הצדדים להסכם

שמן תעשיות היא חברה ציבורית העוסקת, בין היתר, בעיבוד פולי סויה להפקת שמן מאכל וכוספא. עיבוד פולי הסויה נעשה הן במישרין על ידי שמן תעשיות והן באמצעות חברת הבת שלה מילומור תעשיות בע"מ (להלן: "**מילומור**"). נוסף על כך עוסקת מילומור גם בעיבוד גרעיני חמניות וליפתית מהם היא מפיקה כוספאות ושמני מאכל. שמן תעשיות מייצרת, בעצמה ובאמצעות מילומור, כ-30% מכלל צריכת שמן המאכל והכוספאות המופקים מפולי סויה.

אוליבקס היא חברה פרטית העוסקת בעיבוד פולי סויה להפקת כוספא ושמן מאכל. אוליבקס מייצרת כ-15% מן הכמות הנצרכת בארץ של שמן מאכל וכוספאות המופקים מפולי סויה. לאחרונה נקלעה אוליבקס לקשיי מימון ומסגרת האשראי שהבנקים מוכנים להעמיד לה צומצמה באופן ניכר עד שאין באפשרותה של אוליבקס, כפי שהצהירה בפנינו, להמשיך ולממן את ייבוא פולי הסויה הנדרשים לה לתהליך העיבוד. המלאי הקיים של פולי הסויה יאפשר לאוליבקס להמשיך ולהפעיל את השלב הראשון של תהליך העיבוד – הוא שלב מיצוי הפולים – רק עד לסוף השבוע הראשון של חודש דצמבר 2002. לאחר מכן, תוכל אוליבקס להפעיל רק את השלב השני של תהליך העיבוד – הוא שלב הזיכוך והאריזה – וזאת באמצעות מלאי השמן הגולמי העומד לרשותה. לאחר שזה יאזל, בכוונתה של אוליבקס להפיק שמן למאכל על ידי רכישת שמן גולמי מיצרנים מקומיים ומיבוא. מבקשתה של אוליבקס עולה כי הכנסותיה מהפעלת שלב הזיכוך והאריזה אינן יכולות לכסות את סך העלויות הקבועות שלה. מכאן שאם לא תימצא דרך להפעיל את שלב מיצוי פולי הסויה, קיימת אפשרות ממשית שאוליבקס תיאלץ לחדול לחלוטין מפעילות עיבוד פולי הסויה, ולמצער לתקופת מה. תכליתו של ההסכם נשוא הבקשה היא, אם כן, לאפשר לאוליבקס להמשיך ולהפעיל את מתקן מיצוי פולי הסויה במפעלה, עד אשר תמצא פתרון לבעיות האשראי הדחופות שלה.

2.3 עיקרי ההסכם

על פי ההסכם נשוא הבקשה ישתפו אוליבקס ושמן תעשיות פעולה, בתקופה שבין תחילת השבוע השני של חודש דצמבר 2002 לבין סוף חודש ינואר 2003 (להלן: "**תקופת ההסכם**") בלבד, רק לשם פתרון מהיר של בעיות האשראי הבוטאות של אוליבקס וכ"צדד חירום". שיתוף הפעולה יתבצע כך ששמן תעשיות תספק פולי סויה לאוליבקס. אוליבקס תעבד את פולי הסויה במפעלה ותמסור את הכוספא והשמן הגולמי שתפיק לידי שמן תעשיות כנגד תמורה שתקבל עבור העיבוד.

3. השפעת ההסכם על התחרות

ארבע הן החברות העוסקות כיום בעיבוד פולי סויה והפקת כוספאות: שמן תעשיות המייצרת, יחד עם מילומור, כ-30% מכלל הצריכה, טית בית תעשיות מזון בע"מ המייצרת כ-20%-25%,

רשות ההגבלים העסקיים

סולבר חצור בע"מ המייצרת כ- 20%-25% ואוליבקס המייצרת כ- 15%. נוסף על כך מיובאים לארץ שמן וכוספאות המופקים מפולי סויה. היקף היבוא עומד על כ-10% מכלל הצריכה.

ברי כי בתקופת ההסכם לא תפעל אוליבקס כמתחרה בשוק. כתוצאה מכך יפעלו בתקופה זו בשוק שלושה מתחרים תחת הארבעה שפעלו בו עד עתה. יתר על כן, בתקופה זו יגדל נתח השוק של שמן תעשיות והיא תייצר כ-45% מכלל צריכת כוספאות הסויה. עם זאת, הגבלת התחרות בשוק בשל יציאתה הזמנית של אוליבקס כמתחרה מהשוק איננה תוצאה של ההסכם. כפי שמסתמן יציאת אוליבקס מהשוק היא תוצאה ישירה ובלתי נמנעת של מצוקת האשראי אליה נקלעה. גם ללא ההסכם לא יכולה היתה אוליבקס, בהעדר אפשרות לרכישת פולי סויה, לייצר כוספאות סויה בתקופת ההסכם. לפיכך, אין בהסכם עצמו כדי לפגוע בתחרות. היפוכו של דבר. כל תכליתו של ההסכם היא להקנות לאוליבקס תקופה קצרה של התארגנות כאורך נשימה על מנת שתוכל למצוא פתרון למצוקת האשראי ולהישאר בטווח הארוך בשוק. משכך, לא זו בלבד שאין ההסכם מגביל את התחרות, אלא שבטווח הארוך ייתכן אף כי יביא להמשך קיומה של תחרות אפקטיבית בשוק.

בנוסף, שיתוף הפעולה בין שמן תעשיות לאוליבקס מצומצם ואינו עולה על הנדרש על מנת להשיג את תכליתו. ראשית, ההסכם נועד לחול פרק זמן קצר ביותר, פחות מחודשיים ימים. שנית, שיתוף הפעולה שבהסכם מוגבל רק לשלב הראשון של תהליך העיבוד של פולי הסויה וזאת על מנת לאפשר לאוליבקס להמשיך ולהתקיים. במצב דברים זה, ברי כי אין בהסכם כדי לפגוע פגיעה של ממש בתחרות.

בנסיבות העניין, כפי שתוארו לעיל, אין עיקרו של ההסכם בהפחתת התחרות אלא בהגברת ההסתברות לקיומה של התחרות בטווח הארוך. ההסכם אינו מעלה חשש לפגיעה של ממש בתחרות וזאת בשים לב למשך תקופת ההסכם ונוכח עמנו החשש לפגיעה ככל שהדבר נוגע לשמן למאכל. יתרה מזו, תועלתו התחרותית האפשרית של ההסכם בטווח הארוך עולה על הנזק מהפגיעה האפשרית בתחרות בטווח הקצר.

4. סוף דבר

לאור האמור לעיל ולאחר שנועצתי בועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש.

תוקפו של פטור זה עד יום 31.1.03. לאור הנימוקים לעיל מובהר בזה כי התקופה לא תוארך.

רשות ההגבלים העסקיים

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

דרור שטרם

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, ל' בכסלו, תשס"ג

5 בדצמבר 2002